

Jacek Ladorucki

Katedra Informatologii i Bibliologii
Uniwersytet Łódzki
e-mail: jladorucki@uni.lodz.pl

Tomasz Stolarczyk

Biblioteka Główna
Uniwersytet Łódzki
e-mail: lenczycanin@poczta.onet.pl

[O potrzebie stworzenia *Słownika biograficznego ziemi łęczyckiej*. Ogólne zasady opracowania kompendium i jego znaczenie dla regionu

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.22.23.08>

Abstrakt: Łęczyca to miasto o bogatych tradycjach historycznych, położone w centrum Polski w województwie łódzkim. Miasto i ziemia łęczycka nie posiadały dotychczas słownika najważniejszych postaci związanych z regionem. Autorzy artykułu podjęli się opracowania *Słownika biograficznego ziemi łęczyckiej*, w którym znajdują się biogramy osób posiadających różnorodne związki z miastem i jego otoczeniem. W *Słowniku* prezentowane będą jedynie biogramy osoby nieżyjących. Ważnym elementem tego przedsięwzięcia naukowego jest dbałość o pamięć i zachowanie dziedzictwa kulturowego „małej ojczyzny”, jaką dla wielu jest ziemia łęczycka.

Słowa kluczowe: słowniki biograficzne, regionalizm, dziedzictwo kulturowe, mała ojczyzna, łęczyca, historia

Wprowadzenie

Łęczyca to miasto królewskie, leżące w sercu Polski, które od wieków charakteryzowała ambicja wzniesienia się ponad przeciętność. Początki miasta sięgają X–XI wieku, kiedy to na pograniczu Nizin Mazowieckiej i Wielkopolskiej, przy ujściu rzeki Bzury do pradoliny warszawsko-berlińskiej, powstał gród, którego ślady zachowały się w Tumie, położonym nieopodal dzisiejszych granic miasta. Około roku 1000 powstało w Łęczycy opactwo benedyktyńskie, najprawdopodobniej z fundacji Kazimierza Odnowiciela. Ożywiony rozwój miasta rozpoczyna się w połowie XII wieku, gdy Łęczyca staje się miejscem zjazdów książęcych i synodów kościelnych oraz pierwszych polskich sejmów. Wielki zjazd dostojników duchownych i świeckich w roku 1180 w Łęczycy upamiętnił Jan Matejko na swoim słynnym obrazie z 1888 roku. W świadomości powszechnej miasto istnieje za sprawą synodu z 1285 r., podczas którego Jakub Świnka, znany z polityki obrony polskiego Kościoła i języka przed germanizacją, wydał zakaz piastowania niektórych urzędów i funkcji tym, którzy polszczyzny nie znają. Przez stulecia Łęczyca przechodziła różne koleje losu – zyskując i tracąc na znaczeniu jako ośrodek polityczny, kulturalny i społeczny (por. Szymczak & Nowak, 2008). Współcześnie jest niewielkim miastem, w którym historię widać w planie zabudowy, architekturze i żywej pamięci łęczycan o własnym dziedzictwie i tradycjach. Miasto i ziemia łęczycka nie doczekały się jednak nigdy opracowania słownikowego, które eksponowałoby życie i dzieło najwybitniejszych postaci tego obszaru o wielu cechach antropogenicznej odrębności.

Słownik biograficzny ziemi łęczyckiej ma w zamierzeniu redaktorów dawać świadectwo doniosłości osiągnięć w zakresie działalności społecznej i kulturalnej jednego z najważniejszych w dziejach kraju regionu historycznego. Inicjatorom tego przedsięwzięcia przyświeca myśl, aby zamieszczone w nim biografie przyczyniły się do poznania dziejów ziemi łęczyckiej i ludzi z nią mających łączność. Przede wszystkim chodzi o postaci związane z działalnością społeczną, kulturą, polityką, życiem religijnym, sztuką, przemysłem, handlem, sportem. W metodologii opracowania *Słownika* wyznaczono następujące szczególne kryteria przyjmowania haseł biograficznych:

- biografie osób pochodzących z ziemi łęczyckiej i działających na jej terenie;
- biografie osób pochodzących z innych ziem polskich, ale działających w Łęczycy lub ziemi łęczyckiej i posiadających szczególne zasługi dla tego obszaru;

O potrzebie stworzenia *Słownika*...

- biogramy osób pochodzących z ziemi łęczyckiej, ale działających na innych obszarach Polski lub na emigracji, jeśli odegrali tam znaczącą rolę na różnych obszarach aktywności;
- w *Słowniku* mogą być zamieszczone jedynie biogramy postaci, których „księga życia” została już zamknięta.

Główny przedmiot zainteresowania twórców słownika stanowi w równym stopniu biografia, co i dorobek poszczególnych postaci i ich zasługi. Zamierzeniem redaktorów jest powołanie kompetentnego i zdyscyplinowanego zespołu, pod względem formy i terminowości pracy. Proponuje się redaktorów pomocniczych i autorów haseł we wszystkich gminach regionu. Początkowe prace redakcyjne, prowadzone indywidualnie przez autorów niniejszego artykułu, polegały na stworzeniu metodologii *Słownika* oraz opracowaniu możliwie pełnej listy haseł osobowych, a następnie ich weryfikacji (zob. Załącznik 1). Powodzenie przedsięwzięcia i jakość *Słownika* będzie zależec w dużej mierze od staranności merytorycznej i formalnej, która stanowi dla redaktorów najważniejsze wyzwanie.

Dzieje ziemi łęczyckiej i jej granice

Szczegółowego wyjaśnienia wymaga pojęcie ziemi łęczyckiej. Podlegało ono i podlega różnym interpretacjom. Właściwie nie ma zgody na jego zakres geograficzny, historyczny i polityczny, tym bardziej, że można zauważyć zmienność zakresu tego pojęcia w czasie. Redaktorzy proponują zatem przyjęcie najszerszej interpretacji formuły ziemi łęczyckiej. Obszar objęty *Słownikiem* jest bowiem zróżnicowany pod względem historycznym, społecznym, ekonomicznym, religijnym, co stanowi o jego specyfice. Dzieje ziemi łęczyckiej są szczególnie bogate i warto je w tym miejscu przypomnieć.

W wiekach XI i XII terytorium prowincji łęczyckiej pokrywało się z terytorium pierwotnego archidiakonatu łęczyckiego, przed wydzieleniem z niego archidiakonatu kurzelowskiego i uniejowskiego na przełomie XIII i XIV wieku (uniejowski 1301 r., kurzelowski 1306 r.) oraz przed włączeniem do niego obszaru późniejszego dekanatu rawskiego (Łowicz), politycznie należącego do Mazowsza. Granica prowincji łęczyckiej wiodła na południe wzdłuż Słudwi, następnie na zachód wzdłuż Bzury, na wysokości Soboty ponownie na południe; obejmowała w ten sposób parafie Kutno, Głogowiec, Ryków (wieś z parafii Grochów), Przedecz, Śleszyn, Zduny, Sobota, Bielawy, Waliszew, Bratoszewice, Niesułków, Skoszewy, Brzeziny, Łąznów, Rosocha, Chorzęcin, Tobiasze. Należały tu także Skrzywno, Żarnów i Małogoszcz. Zachodnią granicę prowincji łęczyckiej wyznaczały parafie Chrzastawa, Dąbrowa Zielona,

Kłomnice, Borowno, Mykanów, Rybno, Wąsosz Górny, Działoszyn, Szczyty, Siemkowice, Restarzew, Brzyków, Rychlocice, Stolec Wielki, Uników, Brzeźno, Wągczew, Tubądzin, Warta, Jeziorsko, Milkowice, Skęczniew, Wąglczew, Boleszczyn, Chelmno, Umień, Boryslawice Kościelne, Kłodawa. Według bulli gnieźnieńskiej (1136 r.) na obszarze prowincji łęczyckiej znajdowały się następujące kasztelanie: Łęczyca, Sieradz, Spicymierz (obejmowała m. in. Turtek), Wolbórz, Rozprza, Skrzywno, Żarnów i Małogoszcz (Rosin, 1970, s. 279–281, 285).

W 1229 r. ziemię łęczycką (Łęczyca i Sieradz) zagarnął Konrad Mazowiecki i od 1231 r. tytułował się księciem Łęczycy; tak powstało Księstwo Łęczyckie. W latach 20. XIII w. kasztelania rudzka (wieluńska) przeszła pod panowanie książąt opolskich (Tamże, s. 290–291). Po śmierci Konrada Mazowieckiego w 1247 r. Łęczycę, Spicymierz, Sieradz i Rozprzę opanował jego syn Kazimierz I Konradowic. Poza jego władztwem znalazły się kasztelanie zapilickie: Żarnów, Małogoszcz, Skrzywno, które, zdaniem S. M. Zajązkowskiego odpadły od Łęczyckiego ok. 1239 r. (Tamże, s. 293) Prawdopodobnie już za czasów Kazimierza I w obrębie Księstwa Łęczyckiego znalazł się także Inowłódz wraz z okolicznymi miejscowościami: Glinnik, Malecz, Lubochnia, Glina, Sadykierz i Wola Malecka, Rzeczyca (Tarnowska), a także parafia Grzegorzew wraz z Ladorudzem, Ladorudzkiem, Rzuchowem, Chelmem i Sobótką nad Nerem (Rosin, 1970, s. 293; Zajązkowski, 1971, s. 160).

W latach 1263–1264 Kazimierz I wydzielił z Księstwa Łęczyckiego kasztelanie sieradzką, rozpierską, spicymierską i prawie w całości wolborską (wraz z Wolborzem) z wyjątkiem jej północnego skrawka na lewym brzegu Wolbórki i przeznaczył dla swojego syna, Leszka Czarnego. W ten sposób powstało odrębne Księstwo Sieradzkie. Granica pomiędzy nim a Księstwem Łęczyckim biegła wzdłuż Neru i Wolbórki (Rosin, 1970, s. 295; Zajązkowski, 1971, s. 164). Jeszcze w wieku XIII, bądź też w XIV, od Księstwa Łęczyckiego odpadło Kutno wraz z okolicznymi miejscowościami, które przeszły pod panowanie książąt mazowieckich (Rosin, 1970, s. 303). Po śmierci ostatniego księcia łęczyckiego w 1352 r., Łęczyckie zostało wcielone do Królestwa Polskiego, przekształcając się w województwo. W drugiej połowie XIV w. powstały powiaty, a w województwie łęczyckim wydzielono trzy: łęczycki, orłowski i brzeziński. Obszar powiatów pokrywał się z obszarami parafii, które pozwalały wytyczyć granice jednostek administracji państwowej. Granica powiatu łęczyckiego biegła wówczas w okolicach Piątku, na południowy wschód od Zgierza, na północ od Łodzi, na południowy zachód od Kazimierza i Kałowa, na zachód od Poddębic, na południe od Goraja i Dąbia, na zachód od Grzegorzewa, na północ od Kłodawy, na północny

O potrzebie stworzenia *Słownika*...

wchód od Dąbrowic i wschód od Krośniewic (Rosin, 1970, s. 303–304; Grabarczyk & Kowalska-Pietrzak & Nowak, 2003, s. 120, ryc. 6).

W 1793 r. w wyniku II rozbioru Polski ziemie województwa łęczyckiego dostały się pod panowanie pruskie. Znalazły się one w prowincji Prusy Południowe i początkowo w departamencie łęczyckim, następnie w 1795 r. w departamencie plockim, a od 1796 r. w warszawskim. Od 1793 r. po utworzeniu powiatu zgierskiego południowa i południowo-wschodnia granica powiatu łęczyckiego biegła wzdłuż miejscowości: Łęka, Zawady, Błonie, Wichrów, Topola Katowa, Sierpów, Ostrów, Konary, Leśmierz, Tymienica, Boczki, Skotniki, Żabokrzeki, Gaj, Sługi i Łętków (Rosin, 2001, s. 225).

Po Kongresie Wiedeńskim (1815 r.) powstało Królestwo Polskie i nowy podział administracyjny na województwa, obwody i powiaty. Obwód Łęczycki obejmował powiaty łęczycki i zgierski (Bandurka, 1995, s. 27). Ukazami carskimi z dnia 7 marca 1837 i 11 października 1842 r., a więc już po upadku powstania listopadowego (1830–1831), dokonano zmiany podziału administracyjnego Królestwa Polskiego: województwa zamieniono na gubernie, obwody na powiaty, a powiaty na okręgi. Powstał wówczas duży powiat łęczycki (Tamże, s. 29). W latach 1867–1914 ponownie dokonano podziału Królestwa Polskiego na gubernie, powiaty i gminy. Powiat łęczycki obejmował miasta: Łęczycę, Grabów, Parzęczew, Ozorków, Piątek, Poddębice (po utracie praw miejskich przez niektóre ośrodki pozostały tylko: Łęczyca, Ozorków i Poddębice) oraz gminy wiejskie: Boczki (Leśmierz od 1868 r.) Tkaczew, Piaskowice, Chociszew, Rogoźno, Grabów, Sobótka, Mazew, Witonia, Ktery, Topola, Pokrzywnica, Strzeblew, Tum, Borki, Gostków, Dalików, Baldrzychów (Tamże, s. 54, 58). Taki obszar powiatu łęczyckiego nie zmienił się w czasie I wojny światowej (1914–1918), w okresie II Rzeczypospolitej, podczas okupacji niemieckiej (1939–1945), ani też w latach 1945–1954/56 (Tamże, s. 68–72, 84, 109, 122).

W 1954 r. w miejsce dotychczasowych gmin i gromad utworzono nowe jednostki podziału administracyjnego. Powiat łęczycki składał się wówczas z następujących gromad: Baldrzychów, Błonie, Besiekiery, Budzynek, Byszew, Byszew Grabowski, Chociszew, Chorki, Czerników, Dalików, Daszyna, Domaniew, Drwalew, Florentynów, Gaj, Gawrony, Gostków, Góra Baldrzychowska, Góra Małgorzaty, Grabów, Grotniki, Janków, Kadzidłowa, Leśmierz, Leźnica Mała, Lorenki, Marynki, Mazew, Parzęczew, Piątek, Praga, Przekora, Różyce Żmijowe, Siedlce, Sobień, Sierpów, Sobótka, Sokolniki, Solca Wielka, Śladków Górny, Strzegocin, Topola Katowa, Topola Królewska, Tur, Węglewice, Wilczyca, Wilczkowice, Witonia, Witów, Wola Niedźwiedzia, Wypychów, Zagaj (Tamże, s. 133).

W 1956 r. utworzono powiat poddębicki, a przy okazji z powiatu łęczyckiego wyłączono miasto Poddębice i gromady Baldrzychów, Budzynek, Dalików, Domaniew, Gostków, Góra Baldrzychowska, Praga, Przekora, Tur, Wilczyca (Tamże, s. 135). W latach 1958–1959 przeprowadzono następne korekty granic powiatu łęczyckiego: wyłączono gromadę Sobień, wsie Wołę Bezdziadową, Berdzynin, Hutę Bardzyńską, Eufemię, Simonie, Rozynów, Władysławów, Wały, Rudno, Wołę Rogozińską, Besiekierz Nawojowy, Górzewo, Wołę Niedźwiedzią, Krzepocinek, Ostrów, Witów, Włodzimierzów, Karolinów, Emilianów, część wsi Duraj i osadę Wólka, kolonie Pelczyska, Rozynów, parcelę Pelczyska (Tamże, s. 137–138). W 1972 r. do powiatu łęczyckiego przyłączono sołectwa Dąbrowa, Domanin, Chorzepin, Chwałborzyce, Kozanki Podleśne i Tolów (Tamże, s. 160).

W 1973 r. reaktywowano gminy, ustalając iż Daszyna, Góra Świętej Małgorzaty, Grabów, Łęczyca, Ozorków, Parzęczew, Piątek, Świnice Warckie, Witonia tworzą powiat łęczycki (Tamże, s. 168). Dwa lata później (1975 r.) wprowadzono dwustopniowy podział administracyjny, pozostawiając tylko województwa i gminy. Gmina Łęczyca znalazła się w nowym województwie płockim (Tamże, s. 175). W jej skład weszły następujące miejscowości: Błonie, Borek, Borki, Borów, Prusinowice, Bronno, Liszki, Chrzastówek, Dąbie, Dobrogosty, Dzierzbietów Duży, Dzierzbietów Mały, Garbalin, Gawrony, Gawronki, Janków, Karkosy, Mniszki, Kozuby, Krzepocin Drugi, Krzepocin Pierwszy, Leszcze, Leźnica Mała, Lubień, Łęka, Łęka–Kolonja, Mikołajew, Piekacie, Prądzew, Pruszkki, Szarowizna, Siedlec, Pilichy, Siedlec–Parcele, Siemczyce, Topola Katowa, Topola Królewska, Topola Szlachecka, Wąkczew, Wichrów, Wilczkowice Dolne, Wilczkowice Górne, Wilczkowice nad Szosą, Wilczkowice Średnie, Zawada, Zawada Górna, Zduny (Łęczyca (gmina wiejska) 2016). W 1999 r. przywrócono powiaty. Powiat łęczycki składa się obecnie z miasta Łęczyca i gmin wiejskich: Daszyna, Góra Świętej Małgorzaty, Grabów, Łęczyca, Piątek, Świnice Warckie i Witonia.

Struktura słownika i forma opracowania haseł

Słownik nie jest krytyczną monografią ani polemiką, nie skłania się też do ocen postaci zamieszczonych w słownikowych hasłach. Jeżeli chodzi o formułę zapisu nazwisk i nazw, a także transkrypcji z cyrylicy, proponuje się odwołanie do kanonu wypracowanego przez Redakcję *Encyklopedii* Wydawnictwa Naukowego PWN. Redaktorzy zamierzają przedstawić autorom schemat zapisu haseł i wypracować hierarchię objętości biogramów (przedział ilości znaków), w zależności od zobiektywizowanego znaczenia postaci.

O potrzebie stworzenia *Słownika*...

Ze względów historycznych i metodologicznych ustalono opracowanie dwóch niezależnych części *Słownika*. W I tomie, obejmującym wieki XIX, XX i początki XXI postanowiono połączyć tzw. „długi wiek XIX” z dziejami najnowszymi. Okres Rewolucji Francuskiej w historii powszechnej i epoka rozbiorowa w historii Polski zamykają granice wczesnej nowożytności, dając w późniejszych okresach większe bogactwo źródeł i szanse na skuteczniejsze poznanie podłoża wydarzeń współczesnych. Historia najnowsza przechowywana w pamięci współczesnych Łęczyczan pobrzmiewa echem wspomnień ich antenatów, a przez to jest szczególnie ważna dla zachowania tożsamości i lokalnej wspólnotowości. Dzieje ziemi łęczyckiej ostatnich dwóch wieków są szczególnie ciekawe i oddają dynamikę historii Polaków w okresach dla nich najtrudniejszych. W czasie niewoli narodowej, mieszkańców Łęczycy i regionu łączą walki o niepodległość i suwerenność Polski i ziemi łęczyckiej. Niektórzy spośród nich urodzeni w XIX w. i działający wówczas, kontynuują swoją działalność także w niepodległej II Rzeczypospolitej, a nawet w konspiracji czasów II wojny światowej. Podobnie, działalność wielu łęczyczan w czasach Polski Ludowej była kontynuowana po przemianach ustrojowych w 1989 roku. Z tych względów postanowiono w tomie otwierającym prace nad biografiami zasłużonych łęczyczan połączyć w całość wieki XIX, XX oraz początki wieku XXI.

Tom II *Słownika*, wedle założeń koncepcyjnych redaktorów, ma obejmować wieki XI–XVIII, a zatem średniowiecze i okres wczesnonowożytny. Dla ziemi łęczyckiej okres pierwszych władców Polski, a potem czasy Konrada Mazowieckiego i utworzenie Księstwa Łęczyckiego są szczególnie ważne. Od XIII w. zachowana jest ciągłość administracyjno-terytorialna ziemi łęczyckiej, nie ulegają istotnym zmianom struktury urzędów i stanowisk. Stabilizacja polityczna pozwoliła Łęczycy łagodnie przeżywać transformacje kulturowe na styku wieków średnich i nowożytności. Po odłączeniu się w drugiej połowie XIII w. ziemi sieradzkiej, ostatecznie ukształtowały się granice Księstwa Łęczyckiego. Nieco później, po wcieleniu księstwa do Królestwa Polskiego (XIV w.), powstało województwo, które w niezmiennym kształcie przetrwało aż do czasów rozbiorów. Względy historyczne zatem przeważały za przedstawionym powyżej porządkiem chronologicznym tomów *Słownika*.

Planowany formalny opis hasel dąży do jak najprostszej struktury językowej. Wyjaśnienia i ustaleń redakcyjnych wymagają niektóre sformułowania o charakterze merytorycznym. *Słownik* utworzony zostanie w tzw. systemie holenderskim, tzn. od litery A do Z w poszczególnych okresach historycznych i może być kontynuowany w suplementach.

Struktura hasła:

1. NAZWISKO (NAZWISKA) i IMIĘ, wraz z wizerunkiem.
2. Daty urodzin i śmierci wraz z miejscami.
3. Określenie zawodu, charakteru działalności, specjalności, zasług.
4. Chronologiczne przedstawienie „dziejów życia” wraz z datami:
  - wykształcenie,
  - zdobywane kwalifikacje,
  - najważniejsze życiowe osiągnięcia,
  - najważniejsze publikacje lub dzieła artystyczne.
5. Znaczenie postaci dla regionu, losy spuścizny lub rezonans społeczny.
6. Źródła wiedzy o postaci (publikacje książkowe, artykuły, Internet, archiwa).

Redakcji *Słownika* przyświeca myśl, aby służył on pomocą w pracy historyków, regionalistów, badaczy dziejów kultury Polski Środkowej, nauczycieli i działaczy kulturalnych i społecznych. *Słownik* może się w przyszłości przyczynić do rozpropagowania zasług ludzi związanych z Łęczycą, wprowadzenia ich do ogólnych encyklopedii i słowników. Istotnym elementem tego przedsięwzięcia naukowego jest także dbałość o pamięć, w sensie zachowania dziedzictwa kulturowego „małej ojczyzny”, jaką dla wielu jest ziemia łeczycka. *Słownik* w zamierzeniu redakcji ma służyć budowaniu kapitału kulturowego, pielęgnowaniu relacji społecznych i realizacji polityki pamięci; jest księgą otwartą, do której można zgłaszać propozycje uzupełnień.

Bibliografia

- Bandurka, Mieczysław. (1995). *Zmiany administracyjne i terytorialne ziem województwa łódzkiego w XI i XX wieku*. Wyd. 2 uzup. Łódź: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.
- Grabarczyk, Tadeusz & Kowalska-Pietrzak, Anna & Nowak, Tadeusz. (2003). Dzieje miasta do końca XVI wieku. W: J. Szymczak J. (red.), *Łęczycza. Dzieje miasta w średniowieczu i w XX wieku. Suplement do monografii miasta* (s. 9–104). Łęczycza, Łódź: Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Łęczycy, Towarzystwo Miłośników Ziemi Łeczyckiej.
- Łęczycza (gmina wiejska). (2016). Wikipedia. Wolna encyklopedia. Pobrane 20 października 2016, z: [https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81%C4%99czyca_\(gmina_wiejska\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%81%C4%99czyca_(gmina_wiejska))
- Rosin, Ryszard. (1970). Rozwój polityczno-terytorialny Łeczyckiego, Sieradzkiego i Wieluńskiego do przelomu XIV i XV w. *Rocznik Łódzki*, 14(17), 277–304.

O potrzebie stworzenia *Słownika*...

- Rosin, Ryszard. (2001). Lata zaborów. Władze i podziały terytorialne państwowe i kościelne. W: R. Rosin (red.), *Łęczyca. Monografia miasta do 1990 roku* (s. 351–415). Łęczyca: Towarzystwo Naukowe Płockie.
- Szymczak, Jan & Nowak, Tadeusz. (red.) (2008). *Przewodnik po Łęczycy i regionie łęczyckim*. Łęczyca: Towarzystwo Miłośników Ziemi Łęczyckiej.
- Zajązkowski, Stanisław Marian. (1971). O kształtowaniu się granic dawnych ziem łęczyckiej i sieradzkiej do XVI w. *Slavia Antiqua*, 18, 123–172.

The need to create *Biographical dictionary of land Łęczyca*. General principles of the scientific description and its significance for the region

ABSTRACT: Łęczyca is a city with rich historical traditions, located in the central part of Poland, in the Lodz voivodeship. The city and the land łęczycka do not have a dictionary of the most important figures associated with the region. The authors undertook elaboration of a biographical dictionary of land łęczycka, which will include biographies of persons, various associations with the city and the region. In the glossary will be presented only the deceased person. An important element of this research project is attention to memory and preservation of cultural heritage 'little fatherland', which for many is the land of Łęczyca.

KEYWORDS: biographical dictionaries, regionalism, cultural heritage, small homeland, Łęczyca, history

Załącznik 1. Wstępny rejestr biogramów osobowych
dla *Słownika biograficznego ziemi łęczyckiej*.

Tom I:

- Auerbach Izaak Chaim (XIX w.) – rabin łęczycki
Barański Stefan (1909–1976) – nauczyciel, działacz związkowy
Bardziński Ignacy Nepomucen (1750–1813) – sufragan gnieźnieński
Boetticher Władysław (1844–1930) – fabrykant
Bończa–Tomaszewski Walenty Maciej, ks. (1781–1851) – biskup kujawsko-kaliski (włocławski)
Boroń Czesław (1915–?) – żołnierz, Honorowy Obywatel Miasta Łęczycy
Bulakowski Władysław (XIX/XX w.) – inżynier cukrownik, chemik
Chmielecki Stanisław (1907–1945) – nauczyciel, żołnierz, uczestnik Bitwy nad Bzurą, obrońca Warszawy, więzień obozu koncentracyjnego w Mittelbau
Czapliński Władysław (1902–1976) – lekarz
Dworzaczek Ferdynand Gotard Karol (1804–1877) – lekarz
Dworzaczek Józef (1800–1868) – lekarz
Dybka Włodzimierz (bd., XIX/XX w.) – minister w Rządzie Narodowym Romualda Traugutta
Wacław Felczak (1916–1993) – polski historyk, profesor, znawca tematyki środkowo-europejskiej, szczególnie węgierskiej i południowosłowiańskiej
Gałamon Tadeusz (1926–2006) – chemik, profesor
Ginter Maria (1922–2011) – Honorowy Obywatel Łęczycy polska pisarka, rzeźbiarka, malarka i sportsmenka
Gorszwa Kazimierz, ks. (1915–2009) – prałat, dziekan dekanatu łęczyckiego, proboszcz parafii pw. św. Andrzeja Apostoła w Łęczycy
Grochowski Henryk (1915–?) – żołnierz, Honorowy Obywatel Miasta Łęczycy
Grodzka Jadwiga (1905–1990) – kustosz, dyrektor Muzeum w Łęczycy
Grudziński Kajetan, o. (XX w.) – bernardyn
Grzelak Tadeusz, ks. (1930–2001) – proboszcz w parafii w Leśmierzu
Jabłoński Innocenty, o. (po 1864) – bernardyn, sympatyzował z powstańcami styczniowymi
Jaškowski Jan Nepomucen (1807–1882) – pisarz, poeta, autor tekstów do niektórych pieśni Moniuszki
Jaworowski Henryk (1930–2009) – Honorowy Obywatel Miasta Łęczycy, architekt, profesor
Karkowski Bogumił (1941–2004) – bibliotekoznawca, doktor nauk humanistycznych, wieloletni pracownik Uniwersytetu Łódzkiego
Kowalska Maria Faustyna (1905–1938) – święta Kościoła katolickiego, mistyczka, stygmatyczka
Kulesza Józef, ks. (1887–1964) – dziekan łęczycki
Majewski Radosław (bd., XX w.) – nauczyciel, działacz sportowy, trener
Markowski Filip, o. (po 1864) – bernardyn, powstaniec styczniowy

O potrzebie stworzenia *Słownika*...

- Mauersberger Ludwik (1796–1823) – lekarz wojskowy
Medyński Ignacy, ks. (bd., XIX/XX w.) – proboszcz łączycki
Mętlewicz Józef Kalasanty, ks. (1808–1858) – pijar, później kanonik, proboszcz łączycki
Muszyński Julian (bd., XIX/XX w.) – starosta łączycki, Honorowy Obywatel Miasta Łęczycy
Pachucka Romana (1886–1964) – doktor filozofii, pedagog, działaczka ruchu kobiecego
Pajdak Antoni (1894–1988) – starosta łączycki
Pawlowski Edmund (1902–1940) – nauczyciel, zamordowany w Katyniu
Poklewski-Koziell Tadeusz (1932–2015) – Honorowy Obywatel Miasta Łęczycy, archeolog, profesor
Poleszczuk Romuald (1923–2015) – ambasador Polski w Danii, Norwegii i Islandii
Ponomarenko Stefan Jerzy (bd., XX w.) – nauczyciel Wychowania Fizycznego, działacz sportowy
Pruszkowski Tadeusz (1888–1942) – malarz, krytyk artystyczny i pedagog
Przeździecki Wacław Jan (1883–1964) – generał brygady Wojska Polskiego
Rosin Ryszard (1919–2002) – Honorowy Obywatel Łęczycy, historyk
Rossowski Mieczysław, ks. (1894–1982) – prałat, proboszcz parafii w Modlnej
Sikorski Salwator, o. (po 1864) – gwardian łączyckiego klasztoru, sympatyzował z powstańcami styczniowymi
Skarbek Roman, ks. (1903–1968) – kanonik, proboszcz w parafii w Solcy Wielkiej
Skupiński Franciszek Ksawery (1888–1962) – botanik, mikolog, profesor
Skupiński Stefan (1893–1941) – nauczyciel, działacz Związku Nauczycielstwa Polskiego, członek Sejmiku Powiatowego, więzień obozu koncentracyjnego w Mauthausen Gusen
Staszakowski Rafał, o. (po 1864) – bernardyn, powstaniec styczniowy
Śmiałowska Magdalena (1915–2013) – Honorowy Obywatel Łęczycy, siostra zakonna, urszulanka
Thugutt Stanisław (1873–1941) – polityk, działacz ludowy
Weiser Malbin Meier (XIX/XX w.) – rabin, tłumacz i komentator Tory
Werner (Reisenstein) Matylda (1799–1878) – fabrykantka
Werner Bogusław (1810–1870) – fabrykant
Werner Ferdynand Jan (1825–1886) – fabrykant
Werner Józef (1827–1881) – fabrykant
Werner Wilhelm Christian (1794–1842) – fabrykant
Wołowski Franciszek (właśc. Szor Natan ben Elisza z Rohatyn) (1732–?) – dziedzic Grabowa, poseł na Sejm Królestwa Polskiego.
Zachwieja Roman, ks. (1930–2006) – proboszcz w parafii w Solcy Wielkiej
Zarachowicz Władysław (1913–1992) – prawnik, adwokat
Zięba Stanisław (bd., II. poł XX w.) – Minister Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej w PRL
Zychowicz Eugeniusz, o. (po 1864) – bernardyn, powstaniec styczniowy
Żemigala Stanisław (? –1939) – nauczyciel

Jacek Ladorucki, Tomasz Stolarczyk

Tom II:

- Andrzej Lwowczyk, o. (XV/XVI w.) – dominikanin
Bardziński Jan Adam, o. (1657–1708) – dominikanin („doktor”) teologii; tłumacz dzieł klasyki łacińskiej na język polski
Benedykt Polak (ok. 1200–ok. 1251) – franciszkanin, pierwszy polski podróżnik
Daniel z Łęczycy (ok. 1530–1600) – drukarz
Dąbrowski Maciej (1779–1845) – podpułkownik, podróżnik, uczestnik powstania listopadowego, odznaczony w 1812 V. Militari pod Berezyną
Dzierzbicki Starza Szymon (?– 1787) – wojewoda łęczycki
Gomoliński Karol Saryusz (1697–1784) – podkomorzy łęczycki
Handel Bernard, o. (XVII w.) – dominikanin przeor łęczycki regens Studium Generale w Krakowie
Jakub Świnka, ks. (?–1314) – arcybiskup gnieźnieński, polityk
Jan z Łęczycy, o. (XIV/XV w.) – dominikanin
Jasiński Kamil, o. (1573–1649) – dominikanin, przeor łęczycki, regens Studium Generale w Krakowie
Kazimierz I Konradowic (ok. 1211–1267) – książę kujawsko-łęczycki
Kazimierz II Kazimierzowic (1262/1265–1294) – książę łęczycki
Konrad Mazowiecki (1187/1188–1247) – książę mazowiecki, łęczycki
Kretkowski Feliks (ok. 1752–1822) – generał wojsk polskich, senator kasztelan Królestwa Polskiego od 1820
Lutomirski Jan (?– 1567) – starosta łęczycki
Łęczycki Mikołaj (1574–1653) – jezuita, pisarz teologiczny
Łuszczewski Maciej Józef (zm. przed 16.06.1791) – starosta łęczycki
Malski Wojciech (ok. 1380–1454) – wojewoda łęczycki i sieradzki, namiestnik królewski na Wielkopolskę
Mikołaj z Łęczycy (przed 1387–1450) – dominikanin, inkwizytor papieski
Ogon Paweł (?– 1339/1340) – kasztelan łęczycki, wojewoda łęczycki
Oporowski Mikołaj (ok. 1365–1425) – wojewoda łęczycki
Oporowski Władysław (ok. 1395–11.03.1453) – arcybiskup łęczycki, prymas Polski
Paweł z Łęczycy (1572–1642) – bernardyn, tłumacz, pisarz katolicki, kaznodzieja, egzorcysta, misjonarz
Piwo Dorota (I pol. XVII w.) – fundatorka klasztoru bernardynów w Łęczycy
Szczański Jakub (ok. 1577–5.02.1637) – starosta łęczycki, wojewoda brzeskokujawski
Szczański Jakub Olbrycht (Albrecht) (ok. 1610–1688) – starosta łęczycki, kasztelan i wojewoda inowrocławski
Szczański Jan Chrzyciel (po 1723–ok. 1795) – marszałek województwa łęczyckiego w konfederacji barskiej w 1769 r., podstoli brzeziński, łowczy inowłodzki, wojski większy inowłodzki w latach, wojski większy orłowski, miecznik orłowski
Szczański Jan Szymon (?–1655) – starosta łęczycki i golubski, kasztelan i wojewoda brzeskokujawski
Tarnowski Jan, ks. (ok. 1550–14.09.1605) – arcybiskup gnieźnieński

O potrzebie stworzenia *Słownika*...

Trojan z Grabowa (XIV/XV w.) – podczasz i stolnik łęczycki
Wilhelm, Opat sulejowski (I poł. XIII w.) – cysters
Wiśniewski Antoni Jakub, o. (1718–1774) – pijar, pedagog nauczyciel matematyki i fizyki w Collegium Nobilium
Władysław Garbaty (1303/1305–1351/1352) – książę łęczycki
Władysław Łokietek (1260/61–1333)
Woroniecki Jakub, o. (ok. 1530–1588) – dominikanin, kapelan Stefana Batorego
Zagajewski Ambroży, o. (1663–1721) – dominikanin, magister teologii i regens w Studium Generale w Krakowie, pisarz katolicki
Zagórski Kandyd, o. (XVII–XVIII w.) – dominikanin, regens krakowskiego Studium Generalnego, magister teologii; przeor krakowski i wikariusz kontraty małopolskiej

Załącznik 2. Rejestr źródeł *Słownika biograficznego ziemi łęczyckiej*.

Binkowska M., *Wielcy Polacy XX wieku*. Bielsko-Biała 2010.
Bombicki M. R., *Kto jest kim w Polsce nowego millenium (2000–2002): encyklopedia actus purus*. Poznań 2002.
Czajka M., *Słownik biograficzny XX wieku*. Warszawa 2004.
Gąsowski T. (red.), *Wybitni Polacy XIX wieku – leksykon biograficzny*. Kraków 1998.
Grygiel A., Mierzyńska-Iwanowska E. (red.), *Encyklopedia sławnych Polaków: od Andersa do Żwirki: 300 biogramów ludzi, którzy zmienili bieg historii Polski i mieli wpływ na dzieje świata*. Poznań 2005.
Judycka A., Judycki Z., *Architekci polscy w świecie*. T. 1. Warszawa; Tarnów 2006.
Lenkiewicz A., *Polacy na przelomie XX i XXI wieku*. T. 1–8. Wrocław 1998–2001, 2003, 2004, 2006, 2009.
Łoza S., *Architekci i budowniczowie w Polsce*. Warszawa 1954.
Pajak J. Z., Penkala A., Szczepański J., *Słownik biograficzny XIX wieku*. Toruń 2005
Pisarkiewicz M., *Z dziejów Gminy Żydowskiej w Łęczycy w latach 1869–1914*, „Kwartalnik Historii Żydów” 2004, nr 1, s. 60–74.
Polski słownik biograficzny. T. 1–47. Kraków – Warszawa 1935–2011.
Roszkowski W., Kofman J. (red.), *Słownik biograficzny Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku*. Warszawa 2004–14.
Stefanowicz-Kostrzewska D. (red.), *Kto jest kim: Polska 2005*. Warszawa 2005.